

ТРУДОВЕ ПРАВО

ТЕМА: СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ

Навчальні питання:

- 1. Поняття, рівні, сторони та форми соціального діалогу.**
- 2. Колективний договір, угода: поняття, сторони, зміст та сфера дії.**
- 3. Порядок розроблення, укладення та зміни колективних договорів та угод.**

Рекомендована література:

1. Конвенція Міжнародної організації праці від 01.07.1949, № 98 «Про застосування принципів права на організацію і на ведення колективних переговорів»
2. Конвенція Міжнародної організації праці від 19.06.1981, № 154 «Про сприяння колективним переговорам»
3. Конституція України від 28.06.1996, № 254к/96-ВР.
4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971, № 322-VIII.
5. Закон України від 23.12.2010, № 2862-VI «Про соціальний діалог в Україні».
6. Закон України від 01.07.1993, № 3356-XII «Про колективні договори і угоди»
7. Трудове право : підручник [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / В. В. Жернаков, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко та ін. ; за ред. В. В. Жернакова. Х. : Право, 2012. – 496 с.
8. Трудове право : підручник / М. І. Іншин, В. І. Щербина, Д. І. Сіроха та ін. ; за ред. проф. М. І. Іншина та доц. В. І. Щербини. – Х. : НікаНова, 2012. – 560 с.
9. Мельник К.Ю. Трудове право України: підручник / К.Ю. Мельник. – Харків: Діса плюс, 2014. – 480 с.

Соціальний діалог

- **Соціальний діалог – процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, з питань формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин.**

Законодавство України про соціальний діалог

- Законодавство України про соціальний діалог базується на Конституції України і складається із законів України "Про соціальний діалог в Україні", "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності", "Про організації роботодавців", "Про колективні договори і угоди", "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)", трудового законодавства, інших нормативно-правових актів.

Соціальний діалог здійснюється на принципах:

- законності та верховенства права;
- репрезентативності і правоможності сторін та їх представників;
- незалежності та рівноправності сторін;
- конструктивності та взаємодії;
- добровільності та прийняття реальних зобов'язань;

Соціальний діалог

здійснюється на принципах:

- взаємної поваги та пошуку компромісних рішень;
- обов'язковості розгляду пропозицій сторін;
- пріоритету узгоджувальних процедур;
- відкритості та гласності;
- обов'язковості дотримання досягнутих домовленостей;
- відповідальності за виконання прийнятих зобов'язань.

Сторони соціального діалогу:

1. На національному рівні — профспілкова сторона, суб'єктами якої є об'єднання професійних спілок, які мають статус всеукраїнських; сторона роботодавців, суб'єктами якої є об'єднання організацій роботодавців, які мають статус всеукраїнських; сторона органів виконавчої влади, суб'єктом якої є Кабінет Міністрів України.
2. На галузевому рівні — профспілкова сторона, суб'єктами якої є всеукраїнські профспілки та їх об'єднання, що діють у межах певного виду або кількох видів економічної діяльності; сторона роботодавців, суб'єктами якої є всеукраїнські об'єднання організацій роботодавців, що діють у межах певного виду або кількох видів економічної діяльності; сторона органів виконавчої влади, суб'єктами якої є відповідні центральні органи виконавчої влади.

Сторони соціального діалогу:

3. На територіальному рівні — профспілкова сторона, суб'єктами якої є профспілки відповідного рівня та їх об'єднання, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці; сторона роботодавців, суб'єктами якої є організації роботодавців та їх об'єднання, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці; сторона органів виконавчої влади, суб'єктами якої є місцеві органи виконавчої влади, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. На території відповідної адміністративно-територіальної одиниці стороною соціального діалогу можуть бути органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законодавством.
4. На локальному рівні — сторона працівників, суб'єктами якої є первинні профспілкові організації, а в разі їх відсутності — вільно обрані для ведення колективних переговорів представники (представник) працівників; сторона роботодавця, суб'єктами якої є роботодавець та/або уповноважені представники роботодавця.

Соціальний діалог здійснюється у формах:

- обміну інформацією.
- консультацій.
- узгоджувальних процедур.
- колективних переговорів з укладення колективних договорів і угод.

За результатами колективних переговорів укладаються колективні договори та угоди

- Порядок проведення колективних переговорів визначається законом України **«Про соціальний діалог в Україні»**

**В ЗУ «Про соціальний діалог в Україні»
закріплено такі основні положення:**

- Стаття 1. Соціальний діалог**
- Стаття 2. Законодавство України про соціальний діалог**
- Стаття 3. Основні принципи соціального діалогу**
- Стаття 4. Рівні та сторони соціального діалогу**

В ЗУ «Про соціальний діалог в Україні» закріплено такі основні положення:

- Стаття 5. Загальні критерії репрезентативності
- Стаття 6. Визначення критеріїв репрезентативності на рівнях соціального діалогу
- Стаття 7. Оцінка відповідності критеріям репрезентативності та її підтвердження
- Стаття 8. Форми здійснення соціального діалогу
- Стаття 9. Органи соціального діалогу

В ЗУ «Про соціальний діалог в Україні» закріплено такі основні положення:

- Стаття 10. Участь сторін соціального діалогу на національному рівні у міжнародних заходах
- Стаття 11. Порядок створення та склад Національної тристоронньої соціально-економічної ради
- Стаття 12. Завдання, функції та права Національної тристоронньої соціально-економічної ради

В ЗУ «Про соціальний діалог в Україні» закріплено такі основні положення:

- Стаття 13. Організація діяльності Національної тристоронньої соціально-економічної ради
- Стаття 14. Секретаріат Національної ради
- Стаття 15. Порядок створення та склад галузевої (міжгалузевої) тристоронньої або двосторонньої соціально-економічної ради
-

В ЗУ «Про соціальний діалог в Україні» закріплено такі основні положення:

- Стаття 16. Функції та права галузевої (міжгалузевої) ради
- Стаття 17. Порядок створення та склад територіальної тристоронньої соціально-економічної ради
- Стаття 18. Функції та права територіальної тристоронньої соціально-економічної ради
- Стаття 19. Контроль та відповідальність
- Стаття 20. Прикінцеві положення

2. Колективний договір, угода: поняття, сторони, зміст та сфера дії.

Правові засади розробки, укладення та виконання колективних договорів і угод з метою сприяння регулюванню трудових відносин та соціально-економічних інтересів працівників і роботодавців закріплені в Законі України

«Про колективні договори і угоди»

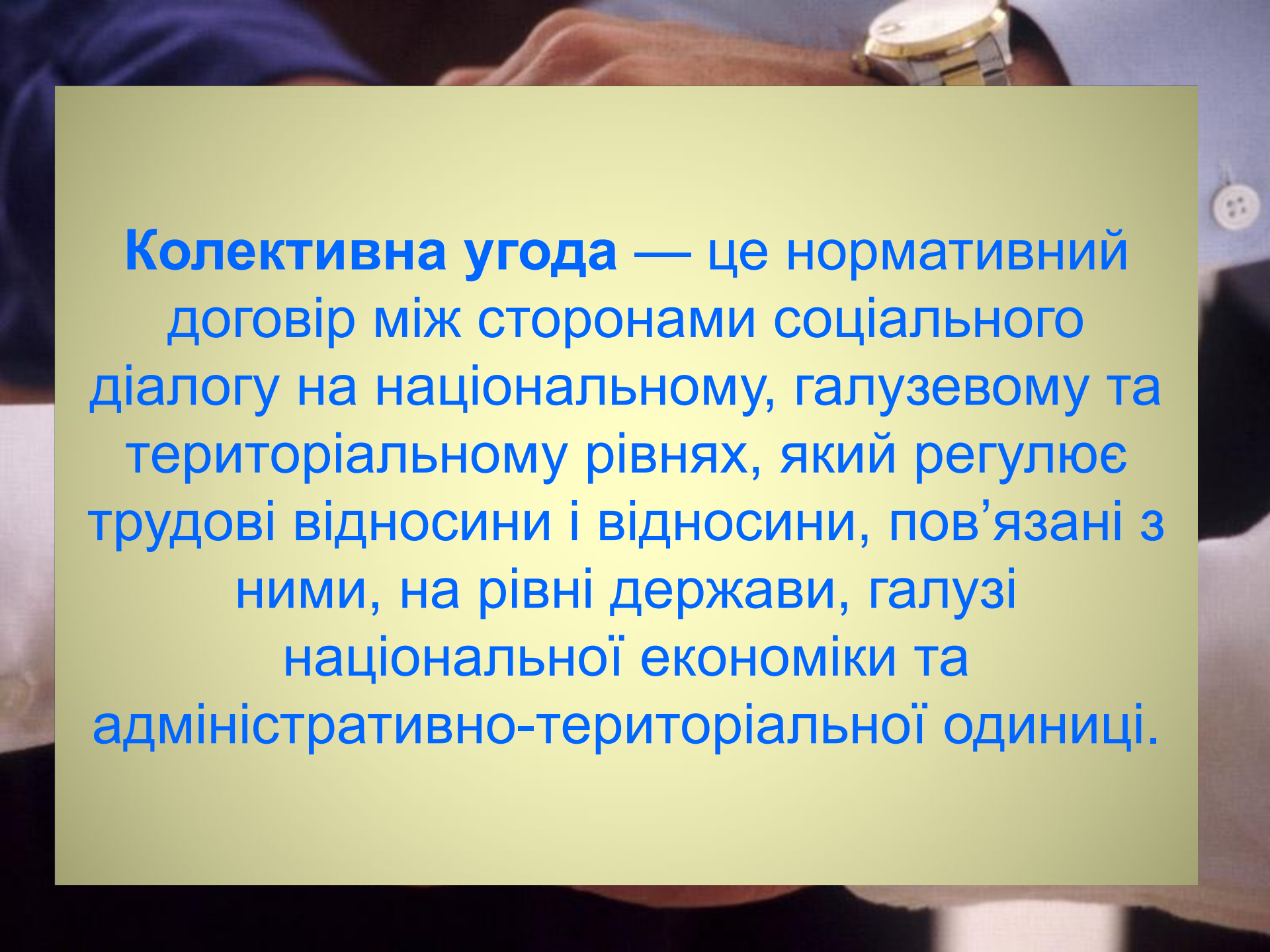
Слід розрізняти колективні договори та угоди

Колективний договір

укладається на підприємствах, в установах, організаціях (далі - підприємства) незалежно від форм власності і господарювання, які використовують найману працю і мають право юридичної особи.

Угода укладається

на національному, галузевому, територіальному рівнях на двосторонній або тристоронній основі

A background image showing a person's hands and a watch. The watch is gold and silver, and the person is wearing a blue shirt. The image is partially obscured by a light green rectangular box containing text.

Коллективна угода — це нормативний договір між сторонами соціального діалогу на національному, галузевому та територіальному рівнях, який регулює трудові відносини і відносини, пов'язані з ними, на рівні держави, галузі національної економіки та адміністративно-територіальної одиниці.

ВИДИ КОЛЕКТИВНИХ УГОД

Угода укладається на національному, галузевому, територіальному рівнях на двосторонній або тристоронній основі:

- на національному рівні – генеральна угода;
- на галузевому рівні – галузеві (міжгалузеві) угоди;
- на територіальному рівні – територіальні угоди.
- на локальному рівні - колективні договори.

Сторонами колективних угод є сторони соціального діалогу

Зміст угод

- Угодою на національному рівні регулюються основні принципи і норми реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин, зокрема щодо:
 - - гарантій праці і забезпечення продуктивної зайнятості;
 - - мінімальних соціальних гарантій оплати праці і доходів всіх груп і верств населення, які забезпечували б достатній рівень життя;
 - - розміру прожиткового мінімуму, мінімальних нормативів;
 - - соціального страхування;
 - - трудових відносин, режиму роботи і відпочинку;
 - - умов охорони праці і навколишнього природного середовища;
 - - задоволення духовних потреб населення;
 - - умов зростання фондів оплати праці та встановлення міжгалузевих співвідношень в оплаті праці;
 - - забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
 - - заборона дискримінації

**Угодою на галузевому рівні регулюються галузеві норми,
зокрема щодо:**

- - нормування й оплати праці, встановлення для підприємств галузі (підгалузі) мінімальних гарантій заробітної плати відповідно до кваліфікації на основі єдиної тарифної сітки по мінімальній межі та мінімальних розмірів доплат і надбавок із урахуванням специфіки, умов праці окремих професійних груп і категорій працівників галузі (підгалузі);
- - встановлення мінімальних соціальних гарантій, компенсацій, пільг у сфері праці і зайнятості;
- - трудових відносин;
- - умов і охорони праці;
- - житлово-побутового, медичного, культурного обслуговування, організації оздоровлення і відпочинку;
- - умов зростання фондів оплати праці;
- - встановлення міжкваліфікаційних (міжпосадових) співвідношень в оплаті праці;
- - забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- - заборона дискримінації.
- Галузева угода не може погіршувати становище працівників порівняно з генеральною угодою.

Угоди на територіальному рівні
регулюють норми соціального захисту
найманих працівників підприємств,
включають вищі порівняно з
генеральною угодою соціальні гарантії,
компенсації, пільги.

Колективний договір — це нормативний договір між сторонами соціального діалогу на локальному рівні, який регулює виробничі, трудові та соціально-економічні відносини на рівні підприємства.

СТОРОНИ КОЛЕКТИВНОГО ДОГОВОРУ

Колективний договір укладається між роботодавцем з однієї сторони і однією або кількома профспілковими органами, а у разі відсутності таких органів - представниками працівників, обраними і уповноваженими трудовим колективом.

Зміст колективного договору

- Зміст колективного договору визначається сторонами в межах їх компетенції. У колективному договорі встановлюються взаємні зобов'язання сторін щодо регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин, зокрема:
 - - зміни в організації виробництва і праці;
 - - забезпечення продуктивної зайнятості;
 - - нормування й оплати праці, встановлення форми, системи, розмірів заробітної плати та інших видів трудових виплат (доплат, надбавок, премій та ін.);
 - - встановлення гарантій, компенсацій, пільг;
 - - участі трудового колективу у формуванні, розподілі і використанні прибутку підприємства (якщо це передбачено статутом);
 - - режиму роботи, тривалості робочого часу і відпочинку;
 - - умов і охорони праці;
 - - забезпечення житлово-побутового, культурного, медичного обслуговування, організації оздоровлення і відпочинку працівників;
 - - гарантій діяльності профспілкової чи інших представницьких організацій працівників;
 - - умов регулювання фондів оплати праці та встановлення міжкваліфікаційних (міжпосадових) співвідношень в оплаті праці;
 - - забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
 - - заборона дискримінації.
- Колективний договір може передбачати додаткові порівняно з чинним законодавством та угодами гарантії, соціально-побутові пільги.

**ЕТАПИ УКЛАДАННЯ
КОЛЕКТИВНОГО ДОГОВОРУ, УГОДИ**

**Колективні
Переговори
(Стаття 10.)**

**Вирішення
Розбіжностей
Стаття 11.**

**Прийняття та
підписання
колективного
договору, угоди
Стаття 13.**

Закон України «Про колективні договори і угоди» має таку структуру:

- Стаття 1. Колективний договір і угода
- Стаття 2. Сфера укладення колективних договорів, угод
- Стаття 3. Сторони колективного договору, угоди
- Стаття 4. Право на ведення переговорів і укладення колективних договорів, угод
- Стаття 5. Співвідношення законодавства і колективного договору, угоди, трудового договору
- Стаття 6. Неприпустимість заборони діяльності щодо укладення та виконання колективних договорів і угод
-

Закон України «Про колективні договори і угоди» має таку структуру:

- Стаття 7. Зміст колективного договору
- Стаття 8. Зміст угод
- Стаття 9. Дія колективного договору, угоди
- Стаття 10. Колективні переговори
- Стаття 11. Вирішення розбіжностей
- Стаття 12. Гарантії та компенсації на період переговорів
- Стаття 13. Підписання колективного договору, угоди
- Стаття 14. Зміни і доповнення до колективного договору, угоди

Закон України «Про колективні договори і угоди» має таку структуру:

- Стаття 15. Контроль за виконанням колективного договору, угоди
- Стаття 16. Статистичні дані про колективні договори, угоди
- Стаття 17. Відповідальність за ухилення від участі в переговорах
- Стаття 18. Відповідальність за порушення і невиконання колективного договору, угоди
- Стаття 19. Відповідальність за ненадання інформації, необхідної для колективних переговорів і здійснення контролю
- Стаття 20. Порядок притягнення до відповідальності